

- realization of idle assets;
- implementation of short-term investments;
- attract foreign investment;
- attraction of foreign loans;
- deferred payments for other liabilities and expenses and so on.

It should be noted that cash flow optimization farms is not without forming a flexible pricing policy; without changing the volume and structure of production (reduction of conventionally fixed costs, depreciation, changes in the nomenclature and product mix and improve its quality); without reducing production costs (optimization of capacity utilization and fixed assets, raw materials, labor).

Results of cash flow optimization have to be shown in the financial plan on a year-by quarters and months.

Conclusions and prospects for further research. One of the most important and difficult stages of the cash flows of the company is their optimization; as the deficit and surplus cash badly affect financial situation. The analysis of balance and synchronization of positive and negative cash

flows of agricultural enterprises needs further research to develop mechanisms for financial regulation and control their activities within the cash management businesses.

LIST OF REFERENCES

1. *Blank I.A.* Fundamentals of Financial Management. T. 2: monograph. / I.A. Blank. — K.: Nick Center, Elga, 2001. — 512 p.
2. *Blank I.A.* Management of profit / I.A. Blank. — K.: Nika Center, 1998. — 544 p.
3. *Yereshko Y.A.* Optimization models of cash flows of the company: [Electronic resource] / Y.A. Yereshko // Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute». — Access: <http://economy.kpi.ua/>
4. *Oleinik O.O., Oleinik T.I.* Cash flows in agriculture economy, scientific and organizational basis for the formation and development: monograph / O.O. Oleinik, T.I. Olejnik. — K.: NSC IAE, 2011. — 228 p.
5. *Salyga S.Y.* Financial Analysis [Text]: Tutorial / S.Y. Salyga, N.V. Datsiy, S. Koretskaya, N.V. Nesterenko, K.S. Salyga. — K. Centre textbooks, 2006. — 210 p.
6. *Sorokivska M.V., Yusyrovych O.I.* Financial Management (mathematical tools): Training. guide. — Lviv: «New World-2000», 2011. — 284 p.

УДК 631.11 : 631.15(477.83)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВЩИНИ

Н.О. Піняга

здобувач кафедри економіки підприємств

Львівський національний аграрний університет

Обґрунтовано ефективність державного впливу на формування ресурсного потенціалу Львівщини, проблеми фінансування сільськогосподарських підприємств. Доведено, що сільськогосподарські підприємства постійно потребують фінансування, тобто державної підтримки.

Ключові слова: *сільськогосподарські підприємства, ресурсний потенціал, ефективність, формування ресурсного потенціалу, державне регулювання.*

Розвиток сільськогосподарського виробництва неможливий без поліпшення його фінансування. Зростання потреби у фінансуванні сільськогосподарських підприємств зумовлене певними прорахунками у фінансовій політиці України, неспроможністю сільськогосподарських підприємств протидіяти внутрішнім та зовнішнім проблемам, які несуть великі загрози їхньому функціонуванню. Сільськогосподарські підприємства здебільшого не мають достатньо внутрішніх ресурсів для розширеного (а інколи — й простого) відтворення. Останніми

роками фінансування сільського господарства різко погіршилося, це й стало одним із основних чинників у гальмуванні темпів його розвитку. Тому проблема погіршення державного фінансування сільського господарства є досить актуальною.

Вагомий внесок в удосконалення державного регулювання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та вирішення проблеми державного фінансування в сільському господарстві зробили: Ю. Білик, В. Галушко, Г. Мостовий, М. Корецький, М. Ян-

ків, О. Могильний, Г. Підлісецький, П. Стецюк, В. Савчук, П. Саблук, А. Третяк та інші вчені. В їхніх працях всебічно розглянуто проблеми формування конкурентного середовища і конкурентних відносин, стратегії розвитку підприємств у тому чи іншому конкурентному середовищі. Проте питання державної підтримки товаровиробників у підвищенні конкурентоспроможності з урахуванням регіональних особливостей функціонування аграрних підприємств висвітлені недостатньо.

Але значна частина питань, пов'язаних з поліпшенням державного регулювання та фінансування підприємств сільського господарства, потребує подальших досліджень та вирішень, особливо щодо альтернативних шляхів залучення коштів. Це зумовило актуальність та вибір теми дослідження.

Ми поставили за мету обґрунтувати теоретико-методологічні засади державного регулювання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та розробити рекомендації щодо удосконалення перспектив розвитку ефективного державного регулювання сільськогосподарських підприємств.

Однією з основних проблем розвитку сільського господарства є недостатня державна підтримка. У більшості розвинутих країнах світу процеси державного регулювання економіки стосовно аграрного сектора тісно пов'язані з державною підтримкою сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності. Підтримка держави здійснюється в різних напрямках, але має загальнонаціональний характер. Її доцільність визнана на законодавчому рівні. Спочатку було прийнято Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» (від 17.10.1990 р.), пізніше — закони України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 рр.» (18.01.2001 р.), «Про державну підтримку сільського господарства України» (від 24.06.2004 р.), «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» (18.10.2005 р.), якими встановлено певні нормативи й механізми фінансування сільського господарства з державного бюджету. На розвиток названих законів Кабінет Міністрів України постановою від 19.09.2007 р. затвердив Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2025 року.

Як зазначено в [6], метою державного регулювання сільськогосподарського виробництва є досягнення найбільш ефективного, стабільно-поступального економічного і соціального розвитку сільського господарства. У процесі такого регулювання здійснюється

економічна підтримка аграрних підприємств із тим, щоб вони, по-перше, за нормального господарювання мали необхідний рівень дохідності в умовах несприятливої ринкової кон'юнктури, і, по-друге, були зацікавлені вести виробництво в такому обсязі й асортименті продукції та її якості, які вигідні споживачам і забезпечують соціальну стабільність суспільства [7]. Отже, в Україні кожного року для підтримки розвитку сільськогосподарського виробництва виділяються фінансові ресурси, які не повертаються бажаною продуктивною віддачею, що свідчить про недостатню ефективність запровадженої системи державної підтримки підприємств сільського господарства.

Підтримка сільськогосподарських виробників, незважаючи на додаткові витрати держави, створює умови для зростання виробництва, сприяє розвитку інфраструктури, знижує безробіття, підтримує рівновагу цін, а загалом — соціальну стабільність. Рівень та ефективність здійснення державної підтримки сільського господарства свідчить про розвинутість і благополуччя держави. Створення ефективного механізму державної підтримки галузі — досить складне завдання. На жаль, упродовж останніх десятиліть не вдалося розробити й запровадити комплексну та ефективну систему державного регулювання ресурсного потенціалу в аграрному секторі [1, с. 86]. Втручання держави в економічний механізм господарювання має бути позбавленим руйнівних наслідків, підпорядковуватися дії основних економічних законів [2, с. 112]. Державна підтримка розглядається за трьома основними формами: пряма (прямі бюджетні виплати); непряма (бюджетні кошти носять стимулювальний характер); умовно-пряма, або опосередкована (через організаційно-економічні заходи, найчастіше прямо не пов'язані з аграрним сектором економіки). Основною проблемою є нестача обігових коштів, спричинена сезонним характером виробництва продукції рослинництва, диспаритетом цін, тривалим технологічним періодом. Труднощі із забезпеченням фінансовими ресурсами — чи не найсуттєвіша проблема для аграрного бізнесу [3, с. 24].

Проведені дослідження свідчать, що збільшення суми підтримки в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь забезпечує більше зростання рівня рентабельності сільськогосподарського виробництва. Державні субсидії в розмірі менше, ніж 60 грн на один гектар земель сільськогосподарського призначення, на рентабельність сільськогосподарського виробництва практично не впливали (табл. 1).

Методи непрямої підтримки розглядаються як непрямий вплив на функціонування

Таблиця 1

Вплив розмірів державних субсидій на ефективність виробництва в сільськогосподарських підприємствах Львівської області, 2012 р.*

Показники	Підприємства без субсидій	Група підприємств за обсягом субсидій на 1 га сільськогосподарських угідь, грн				За всіма підприємствами
		14	11	7	32	
Кількість підприємств	146	14	11	7	32	178
Площа сільгоспугідь на одне підприємство, га	520	720	830	1090	880	790
Вартість валової продукції сільськогосподарства на 1 га, тис. грн	1,51	2,01	2,48	3,75	2,75	2,43
Вартість товарної продукції рослинництва на 1 га, тис. грн	1,47	1,68	2,25	2,29	2,3	2,09
Вартість товарної продукції тваринництва на 1 га, тис. грн	0,65	0,72	1,12	2,8	1,55	1,3
Рівень рентабельності сільськогосподарської продукції, %	2,2	2,5	3,1	7,3	4,3	3,8

* Розроблено автором з [11, 12].

суб'єктів господарювання, що виражається через різні методи їх стимулювання, а нормативно-правові акти при цьому створюють передумови до того, щоб при самостійному виборі економічних та управлінських рішень господарюючі суб'єкти орієнтувалися на ті варіанти, які відповідають цілям регульованої аграрної політики держави.

Удосконалення системи управління ресурсним потенціалом регіону потребує багатьох зусиль з боку державних органів влади та органів місцевого самоврядування. Насамперед, треба розробити ефективну регіональну політику, що є основою в управлінні регіоном.

Сучасний стан державного управління регіонами в Україні кризовий, що характеризується такими явищами:

- втрачається керованість соціально-економічними процесами в регіонах з боку державної влади;
- не завершено ринкових перетворень, під час формування економічної регіональної політики зберігаються розподільчі тенденції;
- надання соціальних та управлінських послуг населенню регіонів не забезпечено необхідними фінансовими та матеріальними засобами;
- структура апарату управління на регіональному рівні не відповідає вимогам демократичного суспільства з ринковою економікою, а кадровий склад органів управління за рівнем їхньої підготовки та морально-діловими якостями ще не забезпечує «прозорості» та ефективної реалізації їхніх функцій;

- мають місце конфлікти між органами різного територіального рівня, різних гілок влади та різного виду публічної влади;

- представницькі органи місцевого самоврядування та їхні виконавчі органи протистоять один одному тощо [4].

До такого стану призвели чинники економічного, політичного, адміністративного та правового характеру.

Щоб розробити ефективну систему управління ресурсним потенціалом регіону, необхідно виявити зазначені чинники негативного впливу на регіональний розвиток та намагатися як найшвидше ліквідувати їх за допомогою держави.

Отже, ефективне управління ресурсним потенціалом — найважливіше завдання соціально-економічного розвитку регіону, а також основна складова регіональної політики.

На основі такої економічної політики розробляються відповідні програми соціально-економічного розвитку країни в регіональному розрізі, де конкретизуються напрями й заходи, джерела фінансування, терміни та відповідальність за виконання розробок.

В умовах обмеженості бюджетних та інших фінансових ресурсів саме внутрішній потенціал територій слід вважати головним ресурсом їхнього розвитку. Забезпечення ефективного використання й подальшого нарощення ресурсного потенціалу регіону має стати одним із головних пріоритетів діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і територіальних громад.

Стратегія зміцнення ресурсного потенціалу регіону та підвищення його конкурентоспроможності передбачає:

- створення економічних, організаційних та нормативно-правових передумов для реалізації основних принципів сталого розвитку регіонів;
- широкий розвиток підприємництва, насамперед малого та середнього бізнесу як головного чинника соціально-економічного розвитку регіону, підвищення зайнятості населення, наповнення місцевих бюджетів;
- зміцнення економічної інтеграції регіону на основі максимально ефективного використання його конкурентних переваг;
- сприяння всебічному розвитку людського потенціалу на основі стабілізації та поліпшення демографічної ситуації, досягнення продуктивної зайнятості населення, розвитку соціальної інфраструктури;
- удосконалення системи охорони довкілля та використання природних ресурсів, механізмів та інструментів реалізації екологічної політики [5].

Головними напрямками діяльності центральних і місцевих органів влади щодо розвитку ресурсного потенціалу регіонів мають бути реструктуризація економіки, розширення її галузевої спеціалізації, створення на сучасній технологічній базі переробних галузей промисловості в кожному регіоні, екологізація виробництва, розбудова виробничої, транспортної і ринкової інфраструктури, сприяння розвитку підприємництва, реалізація інноваційної політики в регіонах, забезпечення ефективного управління комунальною власністю [8].

Забезпечення всебічного розвитку людського потенціалу регіону потребує вироблення системи заходів для їхнього розвитку. Серед цих заходів мають бути удосконалення порядку розроблення соціальних програм, спрямованих на вирішення найгостріших проблем регіону:

- забезпечення зайнятості населення, створення нових робочих місць;
- формування державного та місцевих бюджетів у галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та культури на основі загальнодержавних соціальних стандартів;
- формування та реалізація державної політики у сфері регулювання внутрішньорегіональної та міжрегіональної трудової міграції;
- завершення врегулювання відносин власності щодо об'єктів соціальної інфраструктури та житла;
- запровадження нових механізмів розвитку регіональної соціальної інфраструктури на основі залучення коштів держави, регіонів і бізнесу;

- подолання бідності, запобігання розвиткові хронічної та успадкованої бідності на основі зростання доходів та рівня життя всього населення;

- розвиток системи надання житлових і споживчих кредитів молодим сім'ям;
- запровадження в повному обсязі реформування системи пенсійного забезпечення тощо.

Система державної підтримки сільськогосподарських підприємств має складатися з таких важливих елементів: її напрямів, форм та методів. Зважаючи на велику кількість різноманітних форм державного регулювання для сільськогосподарських підприємств, доцільно виділити три основні форми: непрямі, прямі та опосередковані. Методи державної підтримки сільськогосподарських підприємств складаються з двох груп — адміністративних та економічних методів, проте основою такого поділу має бути чітке визначення та розмежування функцій і ролі державної влади та ринкового механізму в цій системі.

ВИСНОВКИ

Аграрний сектор економіки має бути самодостатнім у формуванні ресурсного потенціалу, що впливатиме на результативність діяльності підприємств аграрного бізнесу. Сільське господарство здатне відродитися завдяки активній державній фінансовій підтримці, основними напрямками якої повинні стати заходи, спрямовані на підвищення якості та конкурентоспроможності їхньої продукції на ринку і як наслідок — зростання ефективності виробництва.

Для підвищення ефективності державного регулювання та формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств потрібно розширити масштаби застосування державою закладних гарантованих цін на сільськогосподарську продукцію, за допомогою яких товаровиробники отримують від неї плату за їхню продукцію на рівні максимальної ринкової ціни. Крім того, необхідні заходи, спрямовані на скорочення диспаритету цін між сільським господарством і промисловістю.

Вважаємо, що державне регулювання ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва повинно бути орієнтоване на інноваційний та інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств. Для цього потрібно внести поправки до закону України «Про інноваційну діяльність», удосконалити митне регулювання інноваційної діяльності, процедуру надання підприємствам статусу інноваційного та передбачити можливості ви-

конувати експертизу при кваліфікуванні інноваційних проектів за рахунок державних коштів.

Залучення додаткових ресурсів місцевого та регіонального розвитку потребує принципової зміни управлінських підходів як на місцевому, так і на державному рівнях, іншого рівня кваліфікації та організованої постійної роботи щодо розширення ресурсної бази та забезпечення стійкого розвитку міст і регіонів.

Вибір форм державної підтримки повинен здійснюватися на основі збалансованості двох напрямів. Переведення зусиль держави з підтримки розвитку сільських територій на основі збалансованого поєднання форм підтримки доходів і техніко-економічного розвитку виробників, на нашу думку, має стати основою аграрної політики і головним орієнтиром при формуванні економічного механізму державного впливу на аграрний сектор.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бабенко А.Г.* Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора / А.Г. Бабенко // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 85–88.
2. *Борщ А.Г.* Бюджетна підтримка аграрного сектора в умовах трансформаційних процесів в економіці України / А.Г. Борщ // Економіка АПК. — 2009. — № 2 — С. 111–116.
3. *Цибок В.О.* Організаційно-економічний механізм державного регулювання АПК в умовах фінансової кризи / В.О. Цибок // Економіка АПК. — 2009. — № 10. — С. 22–25.
4. *Занфіров В.А.* Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону // Автореф. дис. ... канд. екон. наук, НАДУ. — К., 2006. — 20 с.
5. *Ефективність державного управління: монографія* / Ю.М. Бажан, О.І. Кілієвич, О.В. Метес / за ред. І.В. Розпутенка. — К.: КІС, 2002. — 420 с.
6. *Діброва А.Д.* Державне регулювання сільськогосподарського виробництва / А.Д. Діброва. — К.: ВПД «Фермен», 2008. — 488 с.
7. *Збарський В.К.* Державна підтримка сільськогосподарства / В.К. Збарський, В.П. Горьовий // Економіка АПК. — 2010. — № 4. — С. 74–80.
8. *Минакир П.* Трансформація регіональної економічної політики управління П. Минакир // Економіка АПК. — 2001. — № 2. — С. 87–92.
9. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012, № 4391-VI // Голос України. — 2012. — № 43. — 5 берез.
10. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.2010 р., №749 // Урядовий Кур'єр. — 2010. — № 172. — 17 верес.
11. Державна служба статистики України [Електронний варіант] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Урядовий портал [Електронний варіант] — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

Новини Новини

Новини • Новини • Новини

ХАРЧОВІ ВІДХОДИ НА МІЛЬЙОНИ ДОЛАРІВ

Харчові відходи становлять серйозну проблему для світової економіки і навколишнього середовища, пише The New York Times. Викинутої їжі вистачило б, щоб нагодувати 870 мільйонів голодуючих. Третина всіх вироблених у світі продуктів не з'їдається, а загальна вартість викинутої у смітник їжі досягає 400 мільярдів доларів на рік.

Фахівці стверджують, що скорочення харчових відходів на 20–50% дозволить заощадити від 120 мільярдів доларів до 300 мільярдів доларів до 2030 року. Ця ситуація може призвести і до зміни клімату, оскільки надлишкове виробництво використовує величезну кількість водних і земельних ресурсів, а також потрібні витрати на енергетику і транспортування.